

รูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
Model of True Leadership Based on Gharavasadhamma for School
Administrators under Office of Primary Educational Service Area

¹กัญชพร ปานเพชร, ²อินตา ศิริวรรณ และ ³พระมหาญาณวัฒน์ บุตดาวงษ์
¹Gunchaporn Panphet, ²Intha Siriwan, and ³PhramahaYannawat Buddawong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: ¹guncha2915@gmail.com, ²edamcu@mcu.ac.th, ³yannawat9@gmail.com

Received June 1, 2024; Revised June 29, 2024; Accepted June 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ 3) ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 368 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 310 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมมีดัชนีความต้องการจำเป็น อยู่ระหว่าง 0.035–0.052 องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ความมีกระบวนการที่สมดุล 2. การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ และ 3. ผลการประเมินผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน

โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ PANPET ได้แก่ P (Process) A (Apply) N (Need) P (Principles of Gharavasadhamma) E (Educational Administration) T (True Leadership)

คำสำคัญ: รูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริง; หลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This article aimed to: 1) study the actual leadership needs of educational institution administrators under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office; 2) develop a true leadership model based on the principles of Gharavasadhamma for educational institution administrators under the Office of the Primary Educational Service Area; and 3) assess the true leadership style according to the principles of Gharavasadhamma for educational institution administrators under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office. It was a combined method of research. There were three research steps: Step 1: To study the actual leadership needs of educational institution administrators by using a questionnaire on a sample of 368 teachers, the data were analyzed using basic statistics, namely, percentage, mean, standard deviation, and the index of essential needs (PNIModified). Step 2: To develop a model by interviewing 10 key informants and organizing group discussions with 9 experts. Research tools included an interview form and question guidelines for group discussions. The data were analyzed using content analysis. And step 3: To evaluate the model using an evaluation form for a sample of 310 educational institution administrators, the data were analyzed using basic statistics, namely, percentage, mean, and standard deviation.

It was found that: 1. The need for true leadership of educational institution administrators under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office overall with an index of essential needs was between 0.035–0.052. The component with the highest need was a balanced process, followed by self-awareness, justice, transparency, and a positive outlook, respectively. 2. For educational institution administrators under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office, the true leadership style, as defined by the principles of Gharavasadhamma, consists of five elements. And 3. Evaluation of the assessment of true leadership styles according to the principles of Gharavasadhamma for educational institution administrators under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office overall. The

evaluation results were at the highest level in all 4 areas, ordered from highest to lowest, namely: usefulness, correctness, possibility, and suitability. In summary, the research knowledge is concluded into PANPET, referring to P (process), A (application), N (need), P (principles of Gharavasadhamma), E (educational administration), and T (true leadership).

Keywords: Model of True Leadership; Gharavasadhamma; School Administrators

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว และวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องพิจารณาอย่างเข้าใจและหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจรวมถึงกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ในยุค 4.0 (New Normal) เพื่อการขับเคลื่อนประเทศ การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้ พัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย สู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ

หลักภาวะผู้นำ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานขององค์กร เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลที่เป็นผู้นำ สามารถทำให้บุคคลอื่นหรือผู้ตาม ปฏิบัติงานตามที่ต้องการได้ ซึ่งเกิดจากคุณลักษณะ ความสามารถ พฤติกรรม หรือเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของผู้นำ โดยในการปฏิบัติงานนั้น ผู้ปฏิบัติมีความเต็มใจหรือสมัครใจที่จะทำ ซึ่งอาจเกิดจากความเชื่อถือศรัทธาหรือพลังอำนาจที่มีอยู่ในตัวผู้นำ เพราะโดยทั่วไปแล้วผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีอำนาจที่จะสั่งการให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมายอยู่แล้วหากการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้นเป็นการปฏิบัติที่เต็มใจหรือพอใจก็ถือว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำ (กฤติมา มะโนพรหม และคณะ, 2563) เป็นความต้องการผู้นำที่แสดงออกจากภายใน (Sinclair, 2010) ภาวะผู้นำที่แท้จริงไว้ว่าเป็นบุคคลที่มีความตระหนัก รู้ในตนเองสูง สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ตลอดจนช่วยกระตุ้นบุคลากรในองค์กรให้มีการพัฒนาตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า (Avolio & Gardner, 2005)

จากการปฏิรูปการศึกษาของไทยที่ผ่านมา ซึ่งมีเป้าหมายในการยกระดับการศึกษาทั้งผลการเรียนรู้และสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนยังไม่บรรลุเป้าหมาย จากผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา พบว่าผลประเมิน PISA หลายสิบปีที่ผ่านมา พบว่าไทยยังคงได้คะแนนต่ำ

กว่าค่าเฉลี่ยในการสอบวัดความรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในเรื่องของการอ่านที่นักเรียนที่คะแนน "ต่ำลง" และผลจากการประเมินดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษายังขาดคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับ เมื่อพิจารณาคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า ในกลุ่มสาระหลักมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ในขณะที่ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ต้องมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้เรียนขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทย คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังครอบคลุมถึงนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ดังนั้น จึงเป็นภาระงานของภาวะผู้นำในสถานศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อยกระดับการศึกษาให้ดีขึ้น

พระพุทธศาสนา มีหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุกมิติ โดยเน้นที่การพัฒนามนุษย์ให้มีความมั่งคั่ง ทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นเบื้องต้น ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สมบูรณ์ จากนั้นมนุษย์จึงไปทำการบริหาร (พระศรีคัมภีรญาณ สมจินต์ วันจันทร์, 2559) ในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสำคัญกับคุณภาพในการทำงานไปสู่ปัญญาภายในและคุณภาพจิต คือ ขรวาสาธรรม 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือ สัจจะ ทมะ ชันติ จาคะ จึงเป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญและจำเป็นในการการที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักขรวาสาธรรม 4 มาบูรณาการกับหลักการบริหารตน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขรวาสาธรรม 4 เป็นธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญและความสงบเย็นแก่ผู้ปฏิบัติตาม เป็นธรรมที่จะนำพาครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข นำพาให้ชีวิตการครองเรือนเป็นไปด้วยความราบรื่น อยู่กันยืดยาวตลอดไป โดยไม่แตกร้าง ไม่เกิดความกินแหนงระแวงกัน (พระธรรมกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช, 2551) เป็นธรรมสำหรับผู้ครองเรือนหรือธรรมของคฤหัสถ์มี 4 อย่าง คือ 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน 2) ทมะ การฝึกตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3) ชันติ ความอดทนอดกลั้น มุ่งมั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย 4) จาคะ การเสียสละ การแบ่งปัน มีน้ำใจ ผู้บริหารจึงควรมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการสร้างศรัทธาผู้ทำงานร่วมกันและขับเคลื่อนงานในองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานทั้งด้านสังคมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี (Damnoen et al., 2021) ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาบนพื้นฐานความคิดภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือหลักขรวาสาธรรม 4 ประการ หากเมื่อพิจารณาผู้นำที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลายที่ประสบความสำเร็จทั้งในอดีตและปัจจุบันพบว่า ผู้นำเหล่านั้นจะต้องมีหลักขรวาสาธรรม ดังกล่าว ยึดเหนี่ยวเป็นข้อปฏิบัติ ไม่ข้อใดก็ข้อหนึ่งหรือบางคนก็มีครบทั้ง 4 ข้อ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกื้อหนุนส่งเสริมให้เป็นผู้ที่น่าเคารพศรัทธาได้รับการยอมรับ สามารถครองใจผู้ร่วมงานและสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ (พระครูปลัดณัฐวัฒน์

อนุหนายนัน และคณะ, 2563) เหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับภาวะผู้นำที่แท้จริงในการบริหารสถานศึกษาอันจะทำให้การบริหารประสบความสำเร็จมากขึ้น

บทความวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักขรรวาทธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารและจะส่งผลการบริหารสถานศึกษามีการพัฒนาที่นำความรู้ทั้งศาสตร์ตะวันตกและศาสตร์ตะวันออกมาบูรณาการให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักขรรวาทธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักขรรวาทธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่แท้จริง

ภาวะผู้นำที่แท้จริง หมายถึง ภาวะผู้นำตามสภาพจริงบางท่านเรียกผู้นำที่แท้จริง หรือผู้นำที่เป็นของแท้ หรือภาวะผู้นำที่น่าเชื่อถือ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2557) ภาวะผู้นำที่แท้จริง เป็นผู้ที่รู้และเข้าใจตนเอง รับหลักการและปฏิบัติตามค่านิยมทางจริยธรรมระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ และให้อำนาจและบันดาลใจผู้อื่นด้วยความเปิดเผยตรงไปตรงมาและแท้จริงการเป็นของแท้ หมายถึง เป็นของจริง อยู่กับความจริงของความเชื่อและค่านิยมของตน และปฏิบัติการณ์ด้วยความจริงของตนเองมากกว่าที่จะเลียนแบบสิ่งที่ผู้อื่นทำ ผู้นำที่แท้จริงบันดาล ความไว้วางใจ และพันธะผูกพัน เพราะว่าเขายอมรับความเห็นที่หลากหลาย ส่งเสริมการร่วมมือร่วมมือ และช่วยให้ผู้อื่นเรียนรู้ เติบโตและพัฒนา (พิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2558) เป็นบุคคลที่มีความลุ่มลึกในวิธีคิดและการประพจน์ตน และบุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้ถึงความตระหนักในค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความเข้มแข็ง รวมทั้งตระหนักถึงบริบทในที่ทำงาน มีความมั่นใจความหวังดี มีความยืดหยุ่น และเปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรม (Avolio & Gardner, 2003) ผู้นำอาจถูกรับรู้จากผู้ตามว่าตนเป็นผู้มีบารมี (Charismatic) การสั่งการ การมีส่วนร่วม หรือการเผด็จการนอกเหนือจากลักษณะของการมีความจริงแท้ (Authentic) (Avolio et al., 2004) ผู้นำที่แท้จริงจะเป็นบุคคลที่มีภาพทางบวกเกี่ยวกับความมีมโนทัศน์แห่งตนที่จริงใจ (Truthful Self-Concepts) และเปิดเผย (Openness) เพื่อสร้างความไว้วางใจ (Trust) และสนับสนุนอย่างกระตือรือร้น (Enthusiastic Support) จากผู้ตาม เพื่อผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นของบุคคลหรือกลุ่ม (Gardner et al., 2011)

สรุปว่า ภาวะผู้นำที่แท้จริง หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนักรู้ในตนเอง รู้จักตนเอง เข้าใจ ข้อบกพร่องของ มีความน่าเชื่อถือ มีความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ รวมทั้ง ตระหนักถึงบริบทในที่ทำงาน มีความมั่นใจ ความหวังดี มีความยืดหยุ่น และเปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำผู้อื่นและองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้

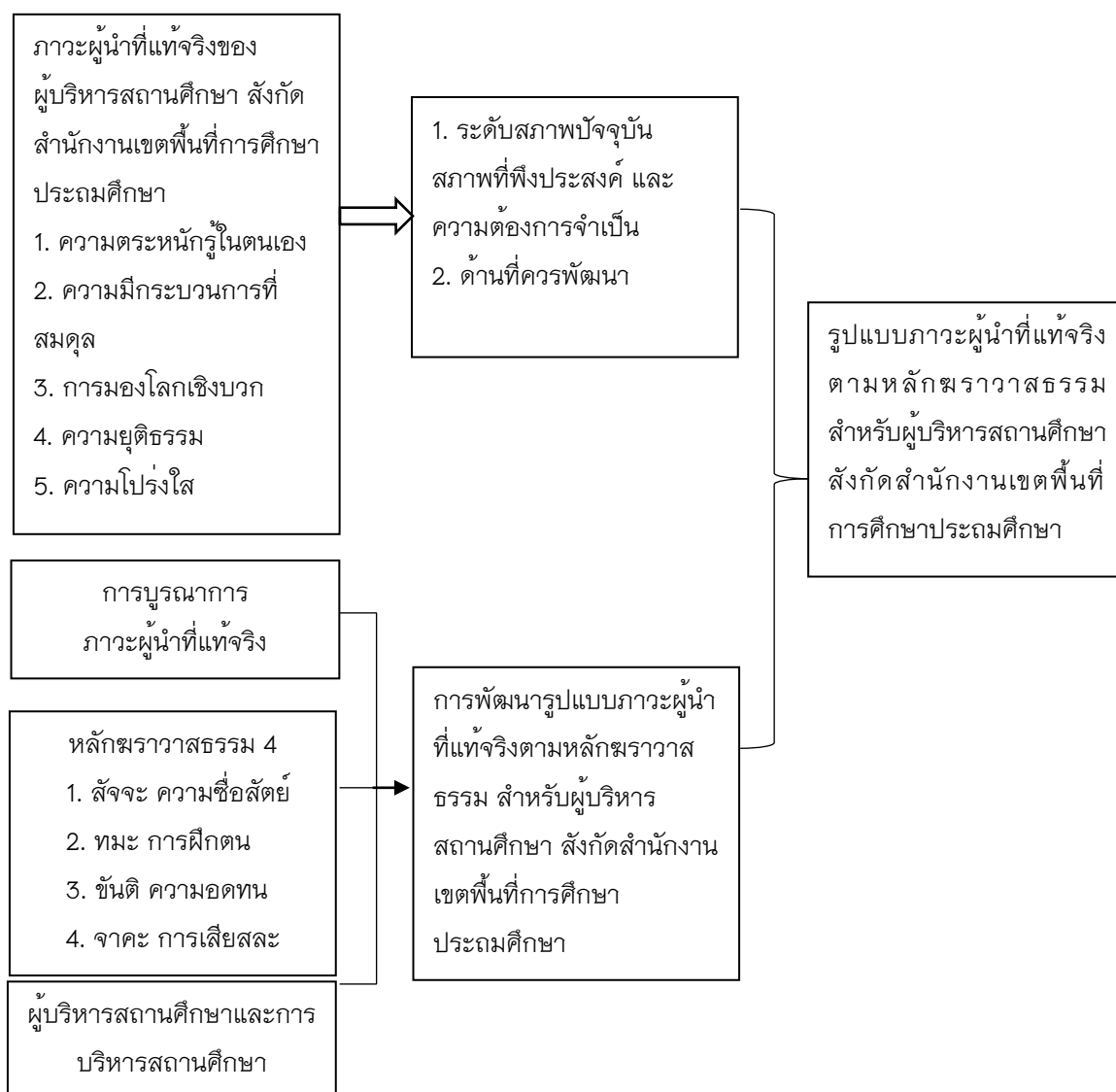
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างโดยพัฒนาขึ้นมาให้สอดคล้องกับความเกี่ยวข้องกับ ระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ อาจเป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน ที่พัฒนาขึ้นมาอย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีลักษณะเป็นแบบจำลองแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

2. ภาวะผู้นำที่แท้จริง หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนักรู้ในตนเอง รู้จักตนเอง เข้าใจ ข้อบกพร่องของ มีความน่าเชื่อถือ มีความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ รวมทั้ง ตระหนักถึงบริบทในที่ทำงาน มีความมั่นใจ ความหวังดี มีความยืดหยุ่น และเปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำผู้อื่นและองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ ประกอบด้วย 1) ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) 2) ความมีกระบวนการที่สมดุล (balanced processing) 3) การมองโลกเชิงบวก (Positive Thinking) 4) ความยุติธรรม (Justice) และ 5) ความโปร่งใส (Transparency)

3. หลักจรรยาบรรณ หมายถึง หลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการบูรณาการกับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ทำให้สถานศึกษานั้นเกิดมีความสามัคคีและเกิดประสิทธิผลในการบริหาร มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ 2) ทมะ การฝึกฝนตนเอง 3) ขันติ ความอดทนอดกลั้น 4) จาคะ ความเสียสละ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

– ประเด็นที่ศึกษา ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

- วิธีการศึกษา 1) วิเคราะห์เอกสาร เอกสาร บทความ งานวิจัย สื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพภาวะผู้นำที่แท้จริง 2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม 4) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 8,204 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 368 คน 5) วิธีเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 6) วิเคราะห์ข้อมูล สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI_{Modified} และ 7) ผลที่ได้รับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

- ประเด็นที่ศึกษา 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ 2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่แท้จริง 3) แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล 4) การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา

- วิธีการศึกษา 1) วิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) สร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม 4) เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม 5) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน, ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม 9 รูป/คน 6) วิธีเก็บข้อมูล การวิเคราะห์เอกสารและสื่อออนไลน์, การสัมภาษณ์, การจัดสนทนากลุ่ม 7) วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร, การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เนื้อหาจากสนทนากลุ่ม และ 8) ผลที่ได้รับ รูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

- ประเด็นที่ศึกษา ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

- วิธีการศึกษา 1) การสร้างแบบประเมินรูปแบบ 2) เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินรูปแบบ 3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1,555 คน, กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 310 คน 4) วิธีเก็บข้อมูล ใช้แบบประเมินเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 5) วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6) ผลที่ได้รับ ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก จำนวน 8,204 คน และมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก จำนวน 368 คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำที่แท้จริง 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านพุทธบริหารการศึกษา

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำที่แท้จริง 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านพุทธบริหารการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) จำนวน 1,555 คน และมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก จำนวน 310 คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่เป็นผู้บริหารในโรงเรียน

ผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก		
จังหวัดจันทบุรี	189	38
จังหวัดฉะเชิงเทรา	287	57
จังหวัดชลบุรี	275	55
จังหวัดตราด	108	22
จังหวัดปราจีนบุรี	232	46
จังหวัดระยอง	201	40
จังหวัดสระแก้ว	263	52
รวม	1,555	310

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1. สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปดค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert, 1967) 2. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาส่องที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา 4. นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach (1971) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.962 5. ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎีธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ 2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาส่องที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ในเบื้องต้น 3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบ

เบื้องต้นจากที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายละเอียดในภาคผนวก) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา 4. นำความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1. สร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยร่างรูปแบบ 2. ยกร่างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาเสนอที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา 3. นำแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากที่ปรึกษามาแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปสนทนากลุ่ม

แบบประเมิน เป็นแบบประเมินเพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมตามหลักปาปนิทธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1. สร้างแบบประเมิน พัฒนาจากรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมตามหลักปาปนิทธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยเป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และ ความถูกต้อง แปรค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert, 1967) 2. นำแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนอที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินแล้วนำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 2. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามทดสอบเครื่องมือวิจัย โดยใช้วิธีการส่งแบบสำรวจออนไลน์ ด้วยแบบสอบถามที่สร้างจาก google form

การสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2. นำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนำไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยให้ผู้ให้

ข้อมูลสำคัญเป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์ 3. เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก ภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียง

การสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ ประกอบด้วย การกำหนดวันสนทนากลุ่ม การจัดทำกำหนดการสนทนากลุ่ม การจัดทำหนังสือเชิญประธานพร้อมคำกล่าวเปิด และคำกล่าวรายงานต่อประธาน การประสานงานเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ การขออนุมัติใช้สถานที่พร้อมโสตทัศนูปกรณ์ในการจัดสนทนากลุ่ม และการจัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
2. ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย การนำเสนอวิทยานิพนธ์ การดำเนินการอภิปราย และจดบันทึกข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งทำการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง
3. สรุปผลการสนทนากลุ่มตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

การใช้แบบประเมิน เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจกแบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแจกแบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการส่งแบบสำรวจออนไลน์ด้วยแบบประเมินที่สร้างจาก google form

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best, 1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2558) ได้ปรับปรุงสูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI โดยการหารค่าผลต่างของ (I-D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ได้ดังนี้

$$(\text{Modified Priority Needs Index: PNI}_{\text{Modified}}) = (I-D)/D$$

เมื่อ PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I (Important) หมายถึง สภาพปัจจุบัน

D (Degree of success) หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลจากแบบประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลจากแบบประเมิน เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎีการวัด สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best, 1997)

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักทฤษฎีการวัด สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกขั้นตอน $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.035–0.052 โดยภาพรวม $PNI_{Modified} = 0.044$ เมื่อเรียงอันดับรายด้านจากมากไปน้อย ตามความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด คือ อันดับที่ 1 ความมีกระบวนการที่สมดุล อันดับที่ 2 ความตระหนักรู้ในตนเอง อันดับที่ 3 ความยุติธรรม อันดับที่ 4 ความโปร่งใส และอันดับที่ 5 การมองโลกเชิงบวก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม

ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหาร				
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	I	D	$PNI_{Modified}$	อันดับ
ประถมศึกษา ในภาพรวม				
ด้านที่ 1 ความตระหนักรู้ในตนเอง	4.60	4.37	0.051	2
ด้านที่ 2 ความมีกระบวนการที่สมดุล	4.64	4.41	0.052	1
ด้านที่ 3 ความมีการมองโลกเชิงบวก	4.65	4.49	0.035	5
ด้านที่ 4 ความยุติธรรม	4.68	4.49	0.043	3
ด้านที่ 5 ความโปร่งใส	4.67	4.49	0.040	4
ภาพรวม	4.65	4.45	0.044	

ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพราวาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพราวาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การประยุกต์ใช้ 5) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพราวาธรรมในการบริหารสถานศึกษา โดยวิธีการบริหารที่นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับภาวะผู้นำที่แท้จริงเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพราวาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักภาวะผู้นำที่แท้จริงบูรณาการกับหลักพราวาธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการ

การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพราวาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการนำหลักทฤษฎีภาวะผู้นำที่แท้จริงและหลักพุทธธรรมคือหลักพราวาธรรมมาบูรณาการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา 1) ภาวะผู้นำที่แท้จริง 2) หลักพราวาธรรม 3) การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง (ความมีกระบวนการที่สมดุล) ตามหลักพราวาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 ภาวะผู้นำที่แท้จริง

ภาวะผู้นำที่แท้จริง หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนักรู้ในตนเอง รู้จักตนเอง เข้าใจข้อบกพร่องของ มีความน่าเชื่อถือ มีความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ รวมทั้ง ตระหนักถึงบริบทในที่ทำงาน มีความมั่นใจ ความหวังดี มีความยืดหยุ่น และเปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำผู้อื่นและองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ 5 ประการ ได้แก่

1) ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสติ รู้เท่าทันความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ ของตนเอง มีการรับรู้

และเข้าใจจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ยอมรับตนเองประเมินตนเองได้ถูกต้องตามความเป็นจริง มั่นใจในคุณค่าและความสามารถของตนเอง

2) ความมีกระบวนการที่สมดุล (Balanced Processing) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้สารสนเทศมาช่วยในการตัดสินใจ มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่มีอคติเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนข้อมูลที่เป็นจริง และเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างกันได้

3) การมองโลกในเชิงบวก (Positive Thinking) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมองโลกในแง่ดี มีทัศนคติและเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความยืดหยุ่น การเอาใจใส่ดูแล พุ่มพัก รวมถึงการให้โอกาสที่จะช่วยเหลือและพัฒนาผู้อื่นด้วยจิตใจที่มีความเมตตา

4) ความยุติธรรม (Justice) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายประกอบการตัดสินใจ ไม่อคติ ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตรงไปตรงมา ไม่ปฏิเสธหรือบิดเบือนข้อมูล โดยมีการตัดสินใจที่ยึดอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริงเท่านั้น

5) ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์อันดี มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผยมีความจริงใจ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วม พร้อมรับการตรวจสอบ และเปิดเผยถึงบุคลิกลักษณะ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของตน

3.2 หลักธรรมาธรรม

หลักธรรมาธรรม เป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการบูรณาการกับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ทำให้สถานศึกษานั้นเกิดมีความสามัคคีและเกิดประสิทธิผลในการบริหาร มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน เป็นคุณธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรปลูกฝังสัจจะให้เกิดขึ้นในจิตใจของตนเพื่อจะได้นำไปใช้ในการบริหารตนให้ประสบความสำเร็จ

2) ทมะ การฝึกฝนตนเอง เป็นคุณธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการควบคุมจิตใจด้วยการใช้ปัญญาการฝึกตนเองทั้งร่างกาย จิตใจ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้า

3) ขันติ ความอดทนอดกลั้น เป็นคุณธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำให้เกิดขึ้นในตนเอง เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้น ให้เกิดมีความอดทนมากขึ้น ด้วยความมุ่งมั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย อันเป็นการอดทนต่อสิ่งที่มากระทบทางร่างกายและจิตใจ และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารตน ซึ่งจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ

4) จาคะ ความเสียสละ เป็นคุณธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำให้เกิดขึ้นในตนเอง ให้มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม อันจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดมิตรไมตรี ประสานสัมพันธ์ในการบริหารสถานศึกษา

3.3 การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง (ความมีกระบวนการที่สมดุล) ตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง คือ ความมีกระบวนการที่สมดุล ตามหลักธรรมาภิบาล 4 ประการ ดังนี้ 1) การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง ด้านความมีกระบวนการที่สมดุล ตามหลักหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 1 สัจจะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน 2) การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง ด้านความมีกระบวนการที่สมดุล ตามหลักหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 2 ทมะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการฝึกฝนตนเอง 3) การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง ด้านความมีกระบวนการที่สมดุล ตามหลักหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 3 ขันติ ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทนอดกลั้น 4) การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง ด้านความมีกระบวนการที่สมดุล ตามหลักหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 4 จาคะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละ

องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้

การประยุกต์ใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ดังนี้

4.1 การประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 1 สัจจะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 2 ทมะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการฝึกฝนตนเอง

3) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 3 ขันติ ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทนอดกลั้น

4) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 4 จาคะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละ

4.2 การประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคล

1) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 1 สัจจะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 2 ทมะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการฝึกฝนตนเอง

3) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 3 ขันติ ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทนอดกลั้น

4) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 4
จากจะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละ

4.3 การประยุกต์ใช้ในการบริหารงบประมาณ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 1
สัจจะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 2
ทมะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการฝึกฝนตนเอง

3) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 3
ขันติ ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทนอดกลั้น

4) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 4
จาคะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละ

4.4 การประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั่วไป

1) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 1
สัจจะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 2
ทมะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการฝึกฝนตนเอง

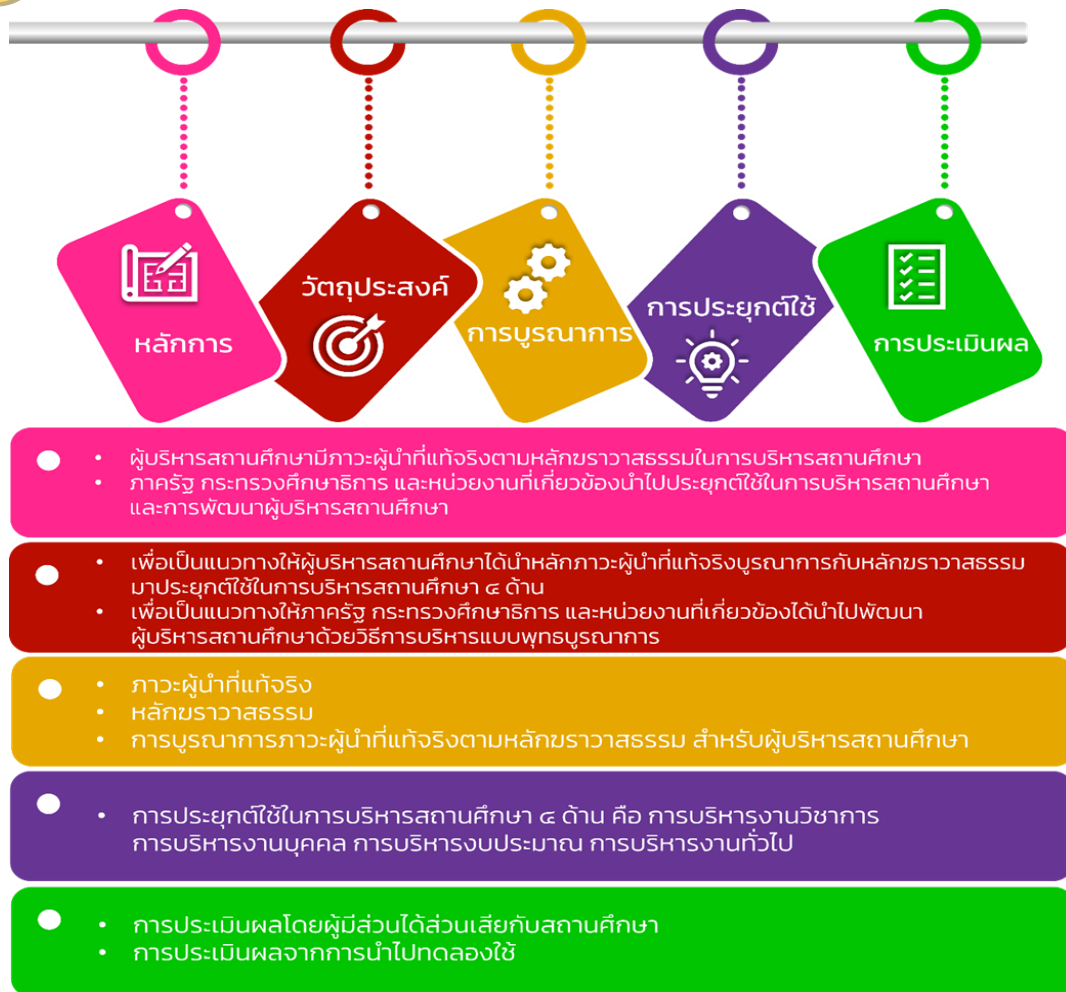
3) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 3
ขันติ ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทนอดกลั้น

4) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่ 4
จาคะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผล

5.1 การประเมินผลรูปแบบ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา
ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน

5.2 การประเมินผลจากการนำรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปทดลองใช้

ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักขรรยาวาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักขรรยาวาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ (ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม (n = 310)

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.56	0.71	มากที่สุด	4.55	0.61	มากที่สุด	4.59	0.58	มากที่สุด	4.60	0.76	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.66	0.70	มากที่สุด	4.57	0.82	มากที่สุด	4.54	0.67	มากที่สุด	4.59	0.70	มากที่สุด
3. การบูรณาการ	4.51	0.65	มากที่สุด	4.56	0.67	มากที่สุด	4.57	0.67	มากที่สุด	4.61	0.67	มากที่สุด
4. การประยุกต์ใช้	4.63	0.47	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด	4.54	0.51	มากที่สุด	4.63	0.54	มากที่สุด
5. การประเมินผล	4.58	0.50	มากที่สุด	4.58	0.60	มากที่สุด	4.64	0.62	มากที่สุด	4.67	0.61	มากที่สุด
ภาพรวม	4.54	0.58	มากที่สุด	4.55	0.56	มากที่สุด	4.65	0.62	มากที่สุด	4.61	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.62) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.63) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.56) และด้านความเหมาะสม ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.58) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา อันดับที่ 1 คือ ความมีกระบวนการที่สมดุล อาจเป็นเพราะความมีกระบวนการที่สมดุลของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาที่คำนึงถึงทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เน้นหนักไปด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกระบวนการบริหารจัดการที่สมดุลจะสามารถสร้างความร่วมมือและความเข้าใจที่ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร นามทองใบ และ ธรินทร์ นามวรรณ (2564) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมีความยืดหยุ่น และปรับตัว การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความคิดสร้างสรรค์ และการมีวิสัยทัศน์ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมในสถานศึกษา

การพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2)
วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง (ความมีกระบวนการที่สมดุล) ตามหลัก
ธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 4) การประยุกต์ใช้ การประยุกต์ใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่
แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การ
บริหารงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป และ 5) การประเมินผล ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการนำหลัก
ธรรมาภิบาลมาบูรณาการกับภาวะผู้นำที่แท้จริงนั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทธิภูมิ
รัตนกระจำศิริ (2564) พบว่า รูปแบบการบริหารตนตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4
องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการบริหารตนของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
หลักธรรมาภิบาล 4 ประการ คือ (1) ลัทธิ ความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน (2) ทมะ การฝึกฝนตนเอง (3)
ขันติ ความอดทนอดกลั้น (4) จาคะ ความเสียสละ 4) การประเมินผล มีความเหมาะสมและมีความ
เป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

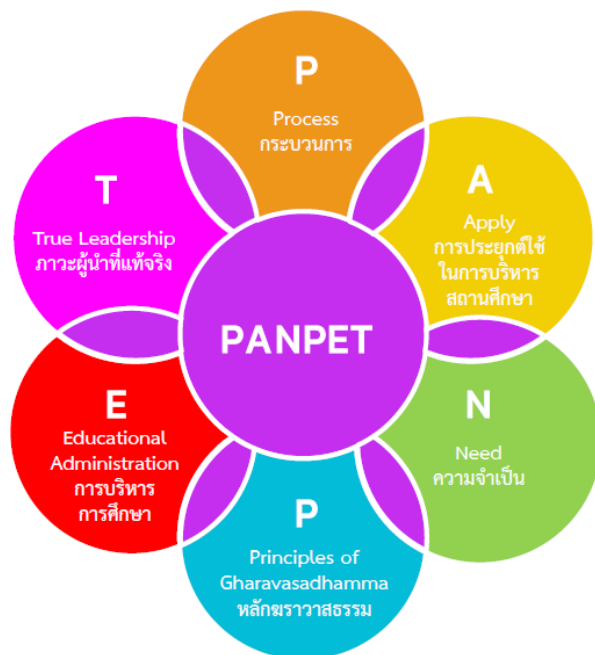
การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก
ที่สุดทั้ง 4 ด้าน เป็นเพราะผลการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบที่มีความสมบูรณ์ตามแนว
ทางการพัฒนารูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติมา มะโนพรหม และ คณะ (2563) พบว่า ผลการ
ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นประโยชน์
อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตาม
หลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ
การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ PANPET ได้แก่ P (Process)

A (Apply) N (Need) P (Principles of Gharavasadhamma) E (Educational Administration) T (True Leadership) สรุปดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย PANPET

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ PANPET เป็นการนำองค์ความรู้ในการบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโดยการประยุกต์ภาวะผู้นำที่แท้จริง (ความมีกระบวนการที่สมดุล) ด้วยการบูรณาการกับหลักฆราวาสธรรมเพื่อนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ซึ่งมีความจำเป็นที่กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำควมรู้รูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักฆราวาสธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดของ PANPET ดังนี้

P = Process กระบวนการ คือ ความมีกระบวนการที่สมดุล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้สารสนเทศมาช่วยในการตัดสินใจ มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่มีอคติเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความตรงไปตรงมา ไม่ปิดเป็นข้อมูลที่เป็นจริง และเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างกันได้ ซึ่งได้นำผลการวิจัย คือ ความมีกระบวนการที่สมดุล อันเป็นความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 มาทำการพัฒนาต่อในการวิจัยครั้งนี้

A = Apply การประยุกต์ คือ การประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

N = Need ความจำเป็น คือ ความจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำที่แท้จริง (ความมีกระบวนการที่สมดุล) โดยบูรณาการกับหลักฆราวาสธรรม 4

P = Principles of Gharavasadhamma หลักฆราวาสธรรม คือ หลักฆราวาสธรรม เป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการบูรณาการกับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ทำให้สถานศึกษานั้นเกิดมีความสามัคคีและเกิดประสิทธิผลในการบริหาร มีองค์ประกอบ 4 ประการ

E = Educational Administration การบริหารการศึกษา คือ การบริหารสถานศึกษาที่สำคัญ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรนำรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักฆราวาสธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ (1) ภาวะผู้นำที่แท้จริง (2) หลักฆราวาสธรรม (3) การบูรณาการภาวะผู้นำที่แท้จริง (ความมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม) ตามหลักฆราวาสธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 4) การประยุกต์ใช้ และ 5) การประเมินผล ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาได้เป็นอย่างดี

T = True Leadership ภาวะผู้นำที่แท้จริง คือ ภาวะผู้นำที่แท้จริง เป็นบุคคลที่มีความตระหนักรู้ในตนเอง รู้จักตนเอง เข้าใจข้อบกพร่องของ มีความน่าเชื่อถือ มีความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ รวมทั้งตระหนักถึงบริบทในที่ทำงาน มีความมั่นใจ ความหวังดี มีความยืดหยุ่น และเปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำผู้อื่นและองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้

สรุป

ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมมีดัชนีความต้องการจำเป็น อยู่ระหว่าง 0.035-0.052 องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ความมีกระบวนการที่สมดุล การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักฆราวาสธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ การประเมินผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักฆราวาสธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักฆราวาสธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปใช้ปฏิบัติในการพัฒนาผู้บริหารนั้น ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานให้ละเอียดและชัดเจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนำรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปใช้ปฏิบัติจริงนั้น ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อจำกัดของหน่วยงาน องค์กร และสถานที่ที่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ ความมีกระบวนการที่สมดุล เหตุนี้ ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาความมีกระบวนการที่สมดุลของผู้บริหารสถานศึกษาและสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความมีกระบวนการที่สมดุลในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพรวาชาธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้สถิติขั้นสูง

3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กฤติมา มะโนพรหม, สันติ บุรณะชาติ, โสภา อำนวยรัตน์ และ น้ำฝน กันมา. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 31(1), 152–168. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/244184>

เกรียงไกร นามทองใบ และ ธรินธร นามวรรณ. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 15(1), 159–171. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/250844>

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

พระครูปลัดณัฐวัฒน์ อนุหนายนัน, สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ พระมหาสมบัติ ธนปัญญา. (2563). รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรวาชาธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(3), 231–241. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/view/245938>

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ คำวัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ วันจันทร์). (2559). *บูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2558). *ภาวะผู้นำเชิงปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทักษะร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. (2565, 25 กันยายน). *ข้อมูลสถานศึกษา*. สืบค้นจาก <https://www.obec.go.th/เว็บไซต์-สพป-ในสังกัด>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Avolio, B. J., & Luthans, F. (2003). *Authentic Leadership Development*. In Cameron, K.S., Dutton, J.E. and Quinn, R.E. (Eds.). *Positive Organizational Scholarship: Foundations of a New Discipline*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Avolio, B., & Gardner, W. L. (2005). Authentic Leadership Development: Getting to the Root of Positive Forms of Leadership. *The Leadership Quarterly*, 16, 315–338. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2005.03.001>
- Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of Psychological Testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126–135. Retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ajrc/article/view/249662>
- Gardner, W. L., Coglisier, C. C., Davis, K. M., & Dickens, M. P. (2011). Authentic Leadership: A Review of the Literature and Research Agenda. *The Leadership Quarterly*, 22(6), 1120–1145. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2011.09.007>
- Gardner, W. L., Avolio, B. J., Luthans, F., May, D. R., & Walumbwa, F. (2005). “Can You See the Real?” Me A Self-Based Model of Authentic Leader and Follower Development. *The Leadership Quarterly*, 16(3), 343–372. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2005.03.003>
- George, B. (2003). *Authentic Leadership: Rediscovering the Secrets to Creating Lasting Value*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447 003 0003>
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin. (Eds.). New York: Wiley & Son.
- Sinclair, A. (2010). Placing Self: How Might We Place Ourselves in Leadership Studies Differently. *Leadership*, 6(4) 447–460. <https://doi.org/10.1177/1742715010379312>
- Walumbwa, F. O., Avolio, B. J., Gardner, W. L., Wernsing, T. S., & Peterson, S. J. (2008). Authentic Leadership: Development and Validation of a Theory-Based Measure. *Journal of Management*, 34(1), 89–126. <https://doi.org/10.1177/0149206307308913>